

INSPIRATIEDAG 'BEWEGING IN DE OPEN RUIMTE' 25 OKTOBER 2018

INLEIDING DOOR TOON DENYS – GEDELEGEERD BESTUURDER VLM

Beste open ruimte liefhebbers,

Er zit volop beweging in de open ruimte! Daar wil ik met jullie even over van gedachten wisselen.

De open ruimte is geen lege ruimte, maar is boordevol. Boordevol gebruikers (voor voedselproductie, biodiversiteit, recreatie,...). Vol van diensten voor de samenleving (voor verkoeling, waterbuffering, waterbevoorrading, gezonde omgeving,...). Vol van betekenis dus of betekenisvol...

Bovendien staan we vandaag voor heel wat complexe uitdagingen op het vlak van klimaat, biodiversiteit, waterbeheer, voedselvoorziening, energie, ... Opvallend is dat de open ruimte voor elk van die opgaven een onmisbare sleutel is om tot oplossingen te komen. Open ruimte is dus, meer dan ooit, een hefboom voor een welvarende en duurzame toekomst.

De concrete doelstellingen die we moeten halen om die duurzame toekomst te bereiken, zijn ook voor iedereen duidelijk. Ze zijn gebeiteld in akkoorden, richtlijnen en engagementen. Heel wat actoren leveren hiervoor inspanningen op verschillende niveaus : Vlaanderen, provincies, gemeenten, middenveldorganisaties, burgerbewegingen, individuele eigenaars en gebruikers. Maar we beseffen ook dat de optelsom van al die inspanningen op dit moment nog niet voldoende is om helemaal op sporen te zitten voor een duurzame toekomst. Dat was precies één van de redenen voor de Vlaamse Landmaatschappij om een grotere open ruimte beweging op gang te trekken.

We staan nu voor een viering van ons dertigjarig bestaan als Vlaamse Landmaatschappij. 5 jaar geleden bliezen we 25 kaarsjes uit. Van die gelegenheid maakten we gebruik om een toekomstverhaal voor de open ruimte te schrijven. In 6 wervende verhalen keerden we de gebruikelijke logica om. De open ruimte is er niet langer hetgeen overblijft nadat de verstedelijking zich heeft doorgezet. Open ruimte is er daarentegen, als

plaats van voedselproductie, energiewinning, vrije tijd en natuur, sturend voor de stedelijke ontwikkeling in Vlaanderen.

We voelden dat deze verhalen veel energie gaven in het werkveld en dat heel wat partijen samen wilden nadenken over hoe we die wervende verhalen tot realiteit konden maken. In een Open Ruimte Platform bundelden we actoren die hier mee hun schouders onder wilden zetten. 6 partijen namen hierbij het voortouw : naast de Vlaamse Landmaatschappij, zijn ook het Departement Omgeving, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, de Vereniging van Vlaamse Provincies, de Vlaamse vereniging voor Ruimte en Planning en de koepel van de Regionale Landschappen enthousiaste initiatiefnemers. Alvast een hele brok energie en beweging bij mekaar...

Samen dachten we na over manieren om versneld de complexe opgaven op het vlak van klimaat, biodiversiteit, waterbeheer, voedselvoorziening, energie, ... te kunnen aanpakken. In geïntegreerde gebiedsgerichte projecten slagen we hier samen alvast in, maar daarbuiten laten we nog heel wat kansen liggen en maken we minder gebruik van de lokale dynamiek die overal sterker aanwezig is dan we misschien denken. Bovendien leerden we uit gesprekken dat het voor lokale actoren juist zeer moeilijk is om een toegang te vinden tot het speelveld van verschillende overheden om de ideeën voor hun gebied concreet te kunnen realiseren. Hierin zagen we een mooie kans. Als de Vlaamse actoren rond een specifieke uitdaging hun doelen, instrumenten, kennis en middelen bundelen, kunnen ze hiermee gericht lokale coalities in hun eigen gebied aan de slag laten gaan. En zo maken we rond een concrete uitdaging een vermenigvuldigingsslag. De Vlaamse actoren bundelen hun inspanningen rond het thema en de lokale coalities kunnen in een meer geïntegreerd kader tot concrete realisaties overgaan en op die manier geactiveerd worden. Zo kunnen we op heel wat plekken in Vlaanderen gelijktijdig aan de slag gaan, in aanvulling op de geïntegreerde gebiedsgerichte projecten. Het idee van een actieve programmawerking was geboren. Die programma's kunnen we dan bouwen voor verschillende geïntegreerde opgaven in de open ruimte die op verschillende plekken in Vlaanderen spelen om zo een grote uitvoeringsslag te maken in gans Vlaanderen.

Het moet voor jullie al duidelijk zijn dat we binnen het Open Ruimte Platform vooral warmlopen van beweging op terrein waarbij we uitdagingen concreet aanpakken. We besloten dan ook om de programmawerking niet alleen theoretisch te bedenken maar dadelijk een eerste programma vorm te geven. Met 9 Vlaamse actoren bouwden we het programma Water-Land-Schap uit. Liesbeth Gellinck zal jullie straks helemaal inwijden in het programma en de eerste lessen die we er al uit kunnen trekken. Ik beperk me nu tot een korte situering. Het

programma water-land-schap wil problemen met water in onderlinge samenhang oplossen, in nauwe samenwerking met de gebruikers van het gebied zoals landbouwers en bedrijven, dorpingen en landschapsbeheerders. We beogen hierbij een sterkere landbouw, een duurzame watervoorraad, een goede waterkwaliteit, een opvang van teveel aan water zowel in bebouwde omgeving als in natuurlijke systemen en een sterker landschap in het gebied. Het programma wil daarbij rekening houden met de extra stress die de klimaatverandering op het watersysteem zal zetten. Nieuw is de manier waarop we tewerk gaan. We willen vooral dat de lokale gebiedscoalities in hun gebied concreet aan de slag gaan. De Minister lanceerde dan ook een oproep naar lokale gebiedscoalities waarop 40 gebiedscoalities enthousiast reageerden. Met 14 van hen zijn we vandaag aan de slag om hun projectvoorstellen concreet vorm te geven. De gebiedscoalities zijn aan zet, maar krijgen hiervoor een bundeling van kennis, middelen en instrumenten van het Vlaamse programmateam aangereikt. Bovendien leren ze binnen de programmawerking ook van mekaar, waardoor ze niet telkens het warme water opnieuw moeten uitvinden. Heel wat beweging op terrein dus!

Gezien het succes van het eerste programma Water-Land-Schap wilden we vanuit het Open Ruimte Platform een versnelling hoger schakelen en een heuse Open Ruimte Beweging inzetten. In vijf open ruimte werktafels bevroegen we het werkveld naar de urgente thema's waarvoor een programmabepaling noodzakelijk is om een versnelling op terrein in te zetten. Voor 6 van deze thema's zochten we dan in een thematische tafel hoe het programma voor dit thema concreet vorm zou kunnen krijgen. We zijn er immers van overtuigd dat de programmabepaling voor elk van de thema's er anders zal uitzien. Op dit moment verkennen we de kansen voor de thema's gewaardeerde landschappen, voedselparken, circulaire landschapsbouw, grondzaken, op(en)ruimen en luwte-oases. De ambitie van het Open Ruimte Platform is om te komen tot een drietal nieuwe programma's. Joachim Declerck van het bureau Architecture Workroom Brussels heeft van in het begin het Open Ruimte Platform mee ondersteund en de programmabepaling mee vorm gegeven. Hij zal ons in de voormiddag nog onderdompelen in de elementen van de programmawerking en de eerste ideeën van de nieuwe programma's. In de namiddag willen we daar dan over met jullie in debat gaan, op basis van een aantal inspirerende insteken.

Ik ben er zeker van dat ook deze open ruimte conferentie weer heel wat in beweging zal zetten voor de open ruimte. De open ruimte verdient het en onze samenleving heeft er absoluut nood aan. Ik wens jullie dan ook een dag toe vol dynamiek en energie voor de open ruimte!